

راهنمای مراقبت از ماهی طلایی

مؤلف: دکتر شهرام دادگر

ویراستار: مهندس علیرضا خیابانی

انتشارات موج سبز

۱۳۸۹

سرشناسه: دادگر، شهرام، ۱۳۴۷-

عنوان و نام پدیدآور: راهنمای مراقبت از ماهی طلایی / مؤلف شهرام دادگر.

مشخصات نشر: تهران: موج سبز، ۱۳۸۹.

مشخصات ظاهری: ۵۶ ص.: مصور.

شابک: 978-964-8409-64-2

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا.

موضوع: ماهی قرمز — پرورش و تکثیر.

رده‌بندی کنگره: ۱۳۸۹ ۲د۲/م۴۵۸ SF

رده‌بندی دیویی: ۶۳۹/۳۷۴۸۴

شماره کتابشناسی ملی: ۲۰۳۰۷۷۵

راهنمای مراقبت از ماهی طلایی

مؤلف: دکتر شهرام دادگر

ویراستار: مهندس علیرضا خیابانی

طراحی و صفحه‌آرایی: مهندس مهیار مافی

ناشر: موج سبز

لیتوگرافی: ایران اسکتر

چاپ، صحافی: مرتب

تاریخ نشر: ۱۳۸۹

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۴۰۹-۶۴-۲

نوبت چاپ: اول

قیمت: ۲۲۰۰ تومان

هرگونه چاپ و تکثیر از محتویات این کتاب بدون اجازه کتبی ناشر ممنوع است؛
متخلفان به موجب بند ۵ از ماده قانون حمایت حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان
تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

مقدمه مؤلف

صنعت تکثیر و پرورش ماهیان زینتی به عنوان یک زیرشاخه پررونق شیلاتی از یک سو به امری مفرح، جذاب و متنوع و از سوی دیگر به عنوان یک رکن اقتصادی - اجتماعی فعال و تأثیرگذار در عرصه‌های کارآفرینی و اشتغال‌زایی در سراسر جهان مطرح می‌باشد که با بررسی اجمالی نرخ تبادلات تجاری این حوضه در سطح بین‌الملل به این مهم پی خواهیم برد.

گرچه تاریخچه دقیق و مدونی از پرورش ماهیان زینتی در دسترس نیست، اما مدارک و مستندات مبنی بر پرورش ماهی طلایی از اواخر قرن دهم میلادی در کشور چین موجود است. ماهی طلایی که به "عامه پسندترین ماهی زینتی دنیا" شهرت دارد، همواره زینتبخش تنگ‌های بلورین، آکواریوم‌ها، استخرها و انواع آب‌نماهای موجود در اماکن عمومی و خصوصی از قبیل منازل، پارک‌ها، رستوران‌ها، موزه‌های حیات وحش، مراکز تجاری، هتل‌ها و ... می‌باشد.

این ماهی نسبت به سایر ماهیان زینتی از بیشینه نسبتاً طولانی‌تری در راستای مراقبت و نگهداری توسط بشر برخوردار بوده است. انتشار نخستین کتاب تخصصی درباره ماهی‌ها به نام "ماهیان قرمز" در قرن ۱۶ میلادی توسط Changchi-en-te's گواهی بر این مدعاست. پس از آن ترویج پرورش ماهی طلایی در قرن ۱۷ میلادی در کشورهای انگلستان و فرانسه و سپس در آمریکا، استرالیا و نیوزلند گسترش یافت. لازم به ذکر است مدارک قابل استنادی از ورود این ماهی زیبا به ایران در دسترس نیست اما برخی منابع غیر رسمی بر این باورند که قریب به یک قرن پیش به همراه ورود چای و نشای آن، ماهی طلایی نیز که سمبل عید چینی است به کشور ما وارد شده است. با گسترش تولید علم و تجاری‌سازی آن در عرصه آبی‌پروری و به ویژه ماهیان زینتی، همه ساله شاهد ظهور ارقام تجاری مختلفی از ماهی طلایی در بازارهای جهانی هستیم. بی تردید مراقبت و پرورش اصولی ماهی طلایی، نیازمند کسب دانش و اطلاعات تخصصی لازم در این خصوص می‌باشد. در این کتاب سعی گردیده است تا مطالب تخصصی با بیانی ساده و به صورت مجموعه‌ای از نکات کاربردی و مؤثر، مطرح و مورد استفاده تمامی علاقه‌مندان، تولیدکنندگان و دانشجویان محترم قرار گیرد. مسلم است این مجموعه خالی از اشکال نبوده و آرایه نقطه نظرات شما بزرگواران می‌تواند راه‌گشای اینجانب در تجدید چاپ این کتاب و تدوین سایر کتب باشد. لازم است در این جا از تمام دوستان و همکاران به ویژه آقای مهندس بهنام کریمی‌فر که در تهیه این کتاب اینجانب را یاری نموده، مهندس خیابانی که در ویرایش کتاب تلاش شایانی داشته و نیز مهندس مهیار مافی که زحمت طراحی و صفحه‌آرایی اثر حاضر را عهده‌دار گردید، تقدیر و تشکر نمایم.

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۳	فصل ۱: ریخت‌شناسی ماهی طلایی
۳	آناتومی
۳	باله‌ها
۴	آبشش‌ها
۵	فلس‌ها
۵	تغییر رنگ
۵	خط جانبی
۶	منفذ بینی
۶	چشم‌ها
۶	دندان‌های حلقی
۷	فصل ۲: تکثیر و پرورش ماهی طلایی
۷	تکثیر طبیعی
۸	ماهی طلایی در آکواریوم
۹	دما و میزان آب
۱۱	هوادمی
۱۲	بستر آکواریوم
۱۳	فصل ۳: تغذیه ماهی طلایی
۱۴	غذاهای خشک
۱۵	غذاهای منجمد
۱۵	غذاهای زنده
۱۷	فصل ۴: سایر عوامل مؤثر در نگهداری ماهی طلایی
۱۷	فیلتراسیون
۱۸	تعویض آب
۱۹	گیاهان آبزی
۱۹	مراقبت از گیاهان
۱۹	نظافت عمومی مخزن

۲۰	جلبکها
۲۱	فصل ۵: عوارض و بیماری‌های شایع ماهی طلایی
۲۱	بیماری‌های ماهی طلایی
۲۲	جداسازی ماهی بیمار
۲۳	زخم
۲۳	بیماری لکه سفید
۲۴	شپشک ماهی
۲۵	کرم‌های پهن
۲۵	استسقاء
۲۶	بیماری کیسه شنا (بیماری شناوری)
۲۷	بیماری حباب گازی
۲۷	کشتن آسان یا اوتانازیا
۲۹	فصل ۶: نژادهای مطرح ماهی طلایی
۲۹	نژاد شابونکین
۲۹	نژاد ستاره دنباله‌دار
۳۰	نژادهای زیتنی
۳۰	نژاد ریو کین
۳۱	نژاد اوراندا
۳۲	نژاد چشم تلسکوپی
۳۲	نژاد دشت سیاه
۳۳	نژاد چشم آسمانی
۳۳	نژاد چشم حبابی
۳۳	نژاد گل کوکبی
۳۴	نژاد فلس مرواریدی
۳۷	تصاویر رنگی
۴۲	سایر نژادها

مقاله

ماهی طلایی^۱ با نام علمی *Carassius auratus*، از خانواده کپورماهیان^۲ و راسته کپورماهی شکلان^۳ می باشد که در طی هزاران سال با زندگی بشر همراه بوده است. این ماهی در دو شکل اهلی و وحشی قابل دسترس می باشد. ماهی طلایی وحشی به رنگ زیتونی تیره دیده و به همین علت خود را به خوبی در محیط های طبیعی استار می کند. ماهی طلایی امروزی (شکل اهلی) با نمونه های وحشی آن، تفاوت هایی دارد.

چنین به نظر می رسد که چینی ها برای نخستین بار تکثیر انتخابی و دورگه گیری از آن را از نمونه های وحشی جهش یافته که یک ماهی رایج برای مصارف خوراکی مردمان آن زمان بود، انجام دادند. منشأ نژادهای وحشی این ماهی، رودخانه ها، دریاچه ها، آبگیرها و چشمه های طبیعی کشور چین می باشد. در واقع چین به عنوان خاستگاه اصلی این ماهی و مبدأ انتقال آن به مناطقی از سیبری، ژاپن تا کوه های اورال و همچنین مناطق وسیعی از اروپا، آسیا، آمریکا و حتی استرالیا بوده است. ماهی طلایی وحشی دارای بدنی نسبتاً متورم و پشتی با انحناى شدید است. باله پشتی دارای یک پایه بلند و ۱۵ الی ۱۹ شعاع باله ای و همچنین یک خار دنداندار در ناحیه جلو می باشد. لبه باله پشتی این ماهی مستقیم و یا کمی محدب و باله مخرجی با یک خار محکم و دنداندار در جلو با ۵ الی ۶ شعاع باله ای نمایان است.

نمونه های وحشی بالغ این ماهی گاهی به طول ۳۰ سانتی متر و وزن ۹۰۰ گرم، یعنی چیزی در حدود بیشترین اندازه در ماهیان طلایی اهلی می رسند.

ماهی طلایی اهلی با بدنی کشیده و پوشیده از فلس های درشت و با چشمان، دهان و باله های بزرگتر نسبت به نمونه های وحشی قابل تمایز می باشد. گستره رنگی طلایی روشن تا قرمز از جمله برترین صفات ارقام اهلی بوده که در کنار شکل باله های دمی، آنها را بسیار جذاب تر از ارقام وحشی نموده است. سایر تفاوت های عمده این ماهی با توجه به نژادهای متنوع آن قابل بررسی خواهد بود. این ماهی امروزه به عنوان یکی از معروف ترین ماهیان زینتی دنیا شناخته می شود و سالیان متخادی است که میهمان تنگ های بلورین

منازل ایرانیان به ویژه در ایام عید باستانی نوروز می باشد. متأسفانه به علت عدم آگاهی از شرایط مناسب پرورش این ماهی و یا بنا به دلایل اقتصادی و شاید سودجویانه، تولید طرح های نامناسب ظروف نگهداری ماهی طلایی صورت می پذیرد. این ظروف اغلب فضای کافی برای تأمین اکسیژن مورد نیاز را نداشته و کیفیت آب درون آنها به سرعت کاهش می یابد که نهایتاً موجبات مرگ این ماهی را به همراه خواهد داشت. با گسترش آگاهی و علاقه بشر نسبت به نگهداری و مراقبت از این ماهیان زیبا، امروزه شاهد افزایش استفاده از تنگ های بلورین مناسب تر و نیز آکواریوم های مستطیلی بزرگ که با تجهیزاتی از قبیل پمپ هوا، فیلتر و ... تکمیل گشته اند، می باشیم. همه ساله در کشورهای مختلف و به ویژه در کشورهای جنوب شرقی آسیا، نمایشگاه ها و فستیوال های تخصصی این ماهی، جهت معرفی نژادهای جدید، انتخاب ماهیان برتر و زیباتر، معرفی تولیدکنندگان نمونه، جذب گردشگر و ... بر پا می گردد که خود بر اهمیت و جایگاه ماهیان طلایی در زندگی بشر امروز می افزاید.

ماهی برکهای^۱ که به نام های کاراس نقره ای و یا کپور ماهی کاراس^۲ نیز شناخته می شود، گونه ای از جنس *Carassius* بوده که به ماهی کپور معمولی^۳ بسیار شبیه است. اما وجود دو جفت سیبلیک^۴ کوتاه و نابرابر بر روی پوزه ماهی کپور معمولی به راحتی آن را از ماهی برکهای که فاقد آن است، قابل تشخیص کرده است. شباهت بین ماهی طلایی وحشی و ماهی برکهای نیز اکثر مردم را به اشتباه وا می دارد، اما وجود تفاوت های اساسی در کلیدهای شناسایی و ساختار آناتومی آنها، این امر را برای زیست شناسان و سایر متخصصان آسان نموده است.

۱- *Carassius Carassius* ۲- Crocian Carp
۳- *Cyprinus Carpio* = Common Carp ۴- Barbel